

RAPORT CERCETARE

“Identificarea barierelor formale și non-formale de la nivel comunitar care afectează procesul de incluziune socială a comunităților vulnerabile cu romi din mediul rural din județul Ilfov”

: „

Raport realizat în vederea fundamentării unei cereri de finanțare în cadrul programului PIDS

Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027 Prioritate: P03. Protejarea dreptului la demnitate socială

Obiectiv specific: ESO4.1. Îmbunătățirea accesului la piața muncii și măsuri de activare pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, în special pentru tineri, îndeosebi prin implementarea Garanției pentru tineret, pentru șomerii de lungă durată și grupurile defavorizate de pe piața muncii și pentru persoanele inactive, precum și prin promovarea desfășurării de activități independente și a economiei sociale (FSE+)

Apel: PIDS/104/PIDS_P3/OP4/ESO4.1/PIDS_A12 - Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale în mediul rural - Regiunea mai dezvoltată București - Ilfov

1. Cadrul general

Dorinta Romaniei este ca toti cetatenii sa beneficieze de șanse egale, pe deoparte si de a participa la nivelul societății, pe de alta parte, în care sunt acoperite nevoile de bază și sunt respectate diferențele, în care toți oamenii se simt apreciați și trăiesc demn. Din nefericire, societatea românească este încă departe de acest ideal. În prezent, potrivit metodologiei folosite de Uniunea Europeană, unul din cinci români se confruntă cu sărăcia relativă (sărăcie monetară). Sărăcia monetară este în mare parte persistentă, adică peste trei sferturi din populația săracă se afla în această situație în anul de referință și cel puțin în ultimii doi sau trei ani. În baza definiției naționale a sărăciei absolute, aproximativ 5% din populație nu își permite să achiziționeze un nivel minim de consum de bunuri și servicii. O treime din populație se confruntă cu lipsuri materiale grave și nu își permite lucruri considerate necesare sau chiar necesare pentru o viață decentă, conform standardelor statelor membre ale UE.

Mai mult decat atat aproape jumătate din populație trăiește în zone rurale, iar o mare parte a acesteia este dezavantajată atât din punct de vedere al veniturilor în principal, cât și al lipsei infrastructurii și a accesului la serviciile de bază. Sărăcia are un caracter profund localizat, nevoile comunităților afectate și ale populației fiind diverse. Pentru a putea rezolva aceste probleme, este nevoie de o abordare integrată în vederea îmbunătățirii nivelului de educație, a capacității de inserție profesională și a accesului la piața muncii, precum și a accesului la infrastructură de bază de calitate, astfel incat sa putem spune ca sansele sunt egale. Sistemul de protecție socială din România, serviciile sociale la nivel de comunitate, în special în mediul rural și la nivelul comunităților sărace, sunt slab dezvoltate sau lipsesc cu desavarsire. Există disparități substanțiale față de media UE, înregistrând performanța cea mai slabă sau aproape cea mai slabă. Printre acestia categoria cea mai dejavantajata este reprezentata de cetatenii romani apartinand minoritatii rome, care prezintă un risc mult mai mare de sărăcie, indiferent de vârstă, educație sau mediu de reședință/domiciliu, in comparatie cu populatia majoritara.

Majoritatea persoanelor sărace din România trăiesc în sărăcie persistentă, mai ales în mediul rural, la nivel national. Dintre cele 22,6 procente din populație care trăiau în sărăcie relativă în 2012, 18,2% (81% dintre persoanele sărace) trăiau în sărăcie persistentă. Aproape o treime dintre copii trăiesc în sărăcie persistentă, iar riscul la care sunt ei expuși de a trăi în această stare este mult mai ridicat decât pentru orice alt grup de vârstă. Mai mult, riscul la care sunt expuși copiii de a trăi în sărăcie persistentă a crescut cu aproape 3 procente între anii 2008 și 2012, în timp ce riscul pentru toate celelalte grupe de vârstă a crescut cu circa 1 procent sau chiar a scăzut. În România o treime din populație se confruntă cu lipsuri materiale grave și nu își permite lucruri considerate necesare sau chiar necesare pentru o viață decentă, conform standardelor statelor membre ale UE, chiar si in ziua de azi.

Conform datelor furnizate în cadrul Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2022-2027)¹, în prezent, unul din cinci români se confruntă cu sărăcia determinată de venitul insuficient, și o mare parte din sărăcia bazată pe venit este persistentă, trei sferturi dintre persoanele sărace aflându-se în această situație de cel puțin trei ani. O treime din populație este afectată de deprivare materială severă, în sensul că nu-și poate permite să achiziționeze articole considerate dezirabile sau chiar necesare pentru a duce un trai decent. Încă mai există în România copii care nu au mers niciodată la școală, iar procentul tinerilor fără o educație adecvată este ridicat. Multe persoane sunt în continuare inactive sau neangajate formal, cu șanse mici de a căpăta acces corespunzător la piața muncii. Există inegalități în ceea ce privește acoperirea cu servicii medicale de bază. Există un număr semnificativ de comunități dezavantajate în care aceste probleme se cumulează, făcând aproape imposibilă întreruperea ciclului excluderii, fără ca membrii săi să fie sprijiniți și integrați prin intervenții din exterior.

Conform documentelor programatice si analizei datelor din Ancheta Bugetelor de Familie a indicat faptul că populatia de romii este expusa unui risc de sărăcie de zece ori mai mare decât celelalte etnii (33% dintre

¹ http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/SF_BancaMondiala_RO_web.pdf

ei trăiau în sărăcie absolută pe baza pragului național al sărăciei din 2013, în timp ce doar 3,4% din populația care nu este de etnie romă au avut niveluri de consum sub pragul sărăciei). Îngrijorător este faptul că riscul de sărăcie este extrem de mare pentru copiii romi – rata de sărăcie în cazul lor este de 37,7%, în timp ce rata națională a sărăciei este de doar 4,3%.

Combaterea sărăciei și excluziunii sociale necesită o abordare pe tot parcursul vieții. Este, de asemenea, esențială creșterea capacității de evaluare precisă a necesităților la toate nivelurile și coordonarea serviciilor sociale, a serviciilor de ocupare a forței de muncă și a serviciilor de sănătate, pentru a determina angajarea persoanelor care nu lucrează, dar care sunt apte de muncă. Astfel, această abordare a sărăciei și excluziunii sociale se bazează pe conceptul de furnizare de servicii integrate și pe asigurarea faptului că diferitele programe și intervenții sunt armonizate și aliniate de către asistenți sociali responsabili și bine instruiți, atât la nivel de individ, cât și la nivelul comunității.

Conform datelor INS², în toate regiunile de dezvoltare, peste o treime dintre gospodăriile au cap de gospodărie o persoană cu statut de pensionar. În regiunile Vest, Nord-Vest, Centru și București-Ilfov cea mai mare parte a gospodăriilor au cap de gospodărie o persoană cu statut de salariat. Ponderea gospodăriilor de salariați variază între 37,8% în regiunea Nord-Est și 60,1% în regiunea București-Ilfov. Gospodăriile de agricultori dețin ponderi ce variază între 1,5% în regiunea Vest și 12,5% în regiunea Nord-Est, cu excepția regiunii București-Ilfov, unde capul de gospodărie este agricultor în extrem de puține cazuri (sub 0,05% dintre gospodării).

În urma analizelor și cercetărilor efectuate, la nivel național și în contextul crizei economice și financiare, a reieșit faptul că rata de ocupare a absolvenților cu vârsta cuprinsă între 20 și 34 de ani, la cel mult 3 ani de la absolvire, a cunoscut o evoluție descrescătoare după anul 2018, cu o ușoară revenire în anul 2019. În cazul absolvenților de învățământ secundar superior ISCED 3-4, rata de ocupare în 2018 a fost de 59,8%, față de 69,1% în 2019 și față de media UE 28 de 70,9%. Cu o rată a ocupării absolvenților de 68,1% în anul 2019, pe ansamblul nivelurilor de educație ISCED 3-8, România se plasează cu peste 8 puncte procentuale sub media europeană, de 76,9% și departe de ținta de 82%, propusă la nivel european pentru anul 2020. În ansamblul populației active, cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani, rata de ocupare în România a fost, în 2019, de 66% față de media europeană de 70,1%, fără progrese semnificative în perioada analizată, în raport cu ținta de 70%, asumată la nivel național pentru anul 2020. Mai mult decât atât, rata de participare a adulților în programe de formare pe parcursul întregii vieți a fost, în 2018, de 1,3 %, în scădere în ultimii 3 ani, mult sub valoarea europeană de 10,7% și departe de ținta de 10% propusă de România, în anul 2020.

Deși sunt o serie de activități și oportunități de promovare și implicare a populației de la nivelul Regiunii București – Ilfov, de către autoritățile publice locale situația comunităților de romi de la nivelul județului Ilfov, rămâne constantă, în cel mai fericit caz, sau se deteriorează de la an la an și de la generație la generație, datorită unor factori care influențează drastic riscurile de implementare a strategiilor și programelor dezvoltate de autorități, cum ar fi:

- Migrația accentuată a absolvenților de clasa a VIII-a din județul Ilfov către municipiul București
- Participarea scăzută a forței de muncă în programe de formare continuă - în contrast cu nevoile de formare în creștere
- Rata de tranziție în învățământul secundar superior scăzută, în rândul populației școlare din mediul rural, la nivel general și mai specific pe populația de romi.

-

2. Descrierea metodologiei de cercetare.

2.1. Scopul cercetării

²https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/coordonate_ale_nivelului_de_trai_in_romania_2022.pdf

Realizarea unei analize complexe la nivel județean (regional) care contribuie la realizarea unei recomandări de politică publică județeană în domeniul incluziunii populației vulnerabile de etnie romă.

2.2. Obiectivele cercetării

Obiectivele urmărite în procesul de culegere au fost:

În domeniul demografie și populație:

Ob.1 – Realizarea unui inventar al numărului romilor bazat pe datele oficiale ale recensământului, evaluarea autorității locale, evaluarea realizată de liderii romi și asumarea identității de către membrii comunității cu romi (adulți și copii).

Ob.2 – Realizarea unei descrieri a comunității și a gospodăriilor romilor în oglindă cu gospodăriile neromilor din localitate.

Ob.3 – Realizarea unei analize a comunității cu romi bazat pe diferențele culturale ale neamurilor de romi care locuiesc în aceeași comunitate (Neamuri de romi și diferențe culturale).

În domeniul educației:

Ob.4 – Realizarea unui inventar al nivelului de școlarizare a membrilor comunității cu romi și realizarea unei catagrafieri a copiilor și tinerilor care nu urmează o formă de învățământ.

Ob.5 – Identificarea barierelor formale și informale care conduc la abandonul școlar, inclusiv distanța până la cea mai apropiată unitate de învățământ liceal.

Ob.6 – Identificarea gradului de interes al romilor cu privire la participarea în cadrul unor programe de prevenire și corectare a părăsirii școlii de către persoanele de etnie romă, inclusiv participarea la programul "A doua Șansă".

În domeniul ocupare și antreprenariat:

Ob.7 – Realizarea unui inventar cu privire la rata de ocupare în rândul membrilor comunității cu romi, rata neocupării în rândul romilor, rata șomajului.

Ob.8 – Identificarea barierelor formale și informale care afectează rata de ocupare în rândul romilor.

Ob.9 – Realizarea unei analize cu privire la exploatarea meseriilor tradiționale ale romilor și a altor forme de antreprenariat (inclusiv profesii libere).

Ob. 10 – Realizarea unei analize cu privire la participarea romilor în agricultură, inclusiv în agricultura de subsistență.

Ob.11 – Realizarea unei analize a altor forme de resurse economice în zonă.

În domeniul sănătate:

Ob.12 – Realizarea unui inventar al unităților medicale și farmaceutice care prestează servicii la nivel comunitar/localitate.

Ob.13 - Realizarea unei radiografii a stării de sănătate a populației de etnie romă (populație adultă și copii).

Ob.14 - Evaluarea gradului de preocupare a persoanelor de etnie romă față de propria sănătate, inclusiv realizarea unui inventar al persoanelor asigurate medical și înscrise pe listele medicilor de familie.

Ob.15 -Evaluarea gradului de cunoaștere în rândul membrilor comunităților cu romi a măsurilor profilactice în vederea prevenirii îmbolnăvirilor.

Ob.16 - Identificarea principalelor probleme ridicate de accesarea serviciilor medicale de către membrii comunității cu romi și identificarea factori de risc pentru sănătate.

În domeniul actelor de identitate, stare civilă și proprietate:

Ob.17 – Realizarea unui inventar al situației actelor de identitate și stare civilă în rândul membrilor comunității cu romi.

Ob.18 – Realizarea unei analize a situației actelor de proprietate în rândul membrilor comunității cu romi pentru spațiile unde locuiesc (case, terenuri).

În domeniul locuirii:

Ob.19- Realizarea unei descrieri a contextului de locuit a membrilor comunităților cu romi (condiții de locuit, accesul la utilități, infrastructură, statut juridic).

Ob.20- Identificarea nevoilor de locuire a membrilor comunităților cu romi.

În domeniul culte/cultură/tradiții:

Ob.21 – Realizarea unui inventar al cultelor religioase prezente în comunitate (inclusiv analiza impactului cultelor religioase în viața comunității).

Ob.22 – Realizarea unei analize a practicilor culturale/tradiții în rândul membrilor comunității cu romi (inclusive practicarea căsătoriilor timpurii).

Ob.23 – Identificarea nevoilor de educație bilingvă în rândul copiilor preșcolari (în cazul comunităților cu romi vorbitoare de limba romany).

În domeniul resurse locale:

Ob.24 – Realizarea unui inventar al spațiilor de recreere din comunitate/localitate, unități medicale, piețe, magazine, biserici, farmacii, asezăminte sociale, etc.

Ob.25 – Identificarea nevoilor membrilor comunității cu privire la necesitatea dezvoltării de spații de recreere pentru adulți și copii.

În domeniul relații cu autoritățile locale, tensiuni și dinamica socială

Ob.26- Realizarea unei analize a modului de relaționare dintre membrii comunității cu romi și reprezentanții autorităților locale.

Ob.27- Identificarea gradului de satisfacție și a nivelului de încredere cu privire la autoritatea locală.

Ob.28 – Realizarea unui inventar cu privire la tipul de reclamații/sesizări ale cetățenilor de etnie romă la autoritatea locală.

Ob. 29 – Analiza gradului de segregare rezidențială a comunității cu romi (inclusiv analiza fenomenului de segregare școlară)

Ob.30 – Identificarea principalelor surse de tensiune la nivel local (inclusiv istoricul conflictelor interetnice la nivel local).

Ob.31 – Realizarea unei analize în rândul familiilor mixte din perspectiva relațiilor comunitare și a dinamicii sociale.

În domeniul resurse umane care activează în comunitățile cu romi

Ob. 32- Analiza impactului programului de mediere sanitară în rândul membrilor comunității cu romi.

Ob. 33 - Analiza impactului programului de mediere școlară în rândul membrilor comunității cu romi.

Ob.34 – Analiza satisfacției membrilor comunității cu romi cu privire la activitatea ONG-urilor și a liderilor formali și informal de la nivel comunitar.

Ob.35 - Realizarea unei analize cu privire la participarea membrilor comunității cu romi la procesul de luare a deciziilor.

În domeniul social

Ob.36 – Identificarea numărului de persoane care beneficiază de legea 416/2001 – legea venitului minim garantat.

Ob.37 – Identificarea acțiunilor de asistență socială adresată membrilor comunităților cu romi.

Ob.38- Identificarea practicilor de asistență socială adresate membrilor comunităților cu romi în cazurile de violență domestică, căsătorii timpurii, delincvență juvenilă.

Ob.39 – Analiza programelor de asistență adresate persoanelor cu dizabilități, copiilor instituționalizați, bătrâni aflați în situații de risc.

Ob.40 – Analiza programelor și proiectelor implementate de autoritatea locală în beneficiul membrilor comunităților cu romi (se urmărește procesul de incluziune socială a romilor).

2.3. Populația țintă și subiecții investigați:

Populația țintă în cadrul proiectului de cercetare a reprezentat-o populația de etnie romă și neromă din 27 localități din județul Ilfov (anexa 1 - lista localități emisă de Institutia Prefectului Județului Ilfov), heteroidentificați și populație neromă cu același nivel socio-economic.

În județul Ilfov: Populația țintă în cadrul proiectului de cercetare a reprezentat-o populația de etnie romă din localitățile rurale și populația neromă cu același nivel socio-economic.

Volumul eșantionului s-a bazat pe numărul oficial al romilor din localitățile țintă și pe numărul neromilor menționați în statisticile oficiale ale localității, date oferite de către INS.

	Romi	Neromi
Numarul total de populatie rural Ilfov	9186	431627
Numarul subiectilor investigate Ilfov	86	91

Eșantionul de cercetare este format din gospodăriile romilor și neromilor de la nivel local cu marja maximă de eroare +/-3%, cu un nivel de încredere de 97% determinată cu sistemul de cercetare al Creative Research System survey software, <http://www.surveysystem.com/sscalc.htm>.

În vederea realizării obiectivelor propuse și obținerii unei viziuni de ansamblu cât mai complete asupra situației comunităților cu romi de la nivel local, am inclus în studiu mai multe categorii de subiecți (beneficiari, furnizori de servicii, implementatori etc.) și anume:

- Populație de etnie romă;
- Populație majoritară
- Populație de etnie maghiară
- Reprezentanți ai autorităților locale (primar, viceprimar, secretar primărie, consilieri locali, funcționari din cadrul primăriei, medici de familie, reprezentanți ai unităților de învățământ, reprezentanți ai cultelor religioase);
- Lideri locali romi (formali și informal);
- Reprezentanți ai ONG-urilor locale;
- Lucrători comunitari în beneficiul romilor (expert local, consilier local ales).
- Reprezentanți ai instituțiilor deconcentrate de la nivel județean (AJOFM, Prefectura, DSP, ISP, s.a).

2.4. Indicatori urmăriți în cadrul cercetării

A. Indicatori socio-demografici generali

- numărul neoficial al membrilor de etnie romă din localitate bazat pe metoda hetero-identificării (copii și adulți).
- numărul membrilor subgrupurilor ale romilor din localitate (bazat pe neamurile de romi)
- numărul membrilor comunității de romi vorbitori de limba română și păstrători ai tradiției.

B. Indicatori în domeniul educației

- rata abandonului școlar în rândul membrilor comunității cu romi.
- numărul persoanelor de etnie romă care au absolvit nivelul minim de educație.
- numărul persoanelor de etnie romă care au nevoie de programe "A doua șansă".
- numărul copiilor romi înscriși în sistemul de învățământ.
- numărul copiilor romi supuși riscului de abandon școlar.
- numărul copiilor și tinerilor romi care nu urmează o formă de învățământ.
- nivelul de educație în rândul femeilor romi.

C. În domeniul ocupare și antreprenoriat

- rata de ocupare în rândul membrilor comunității cu romi comparativ cu rata de ocupare în rândul majoritarilor.
- Rata șomajului la nivel local și rata șomajului în rândul romilor.
- numărul persoanelor de etnie romă neocupate.
- numărul persoanelor de etnie romă care prestează profesii libere.
- numărul antreprenorilor locali bazat pe mesetugurile tradiționale.
- numărul structurilor de antreprenoriat de la nivel local.
- numărul persoanelor de etnie romă ocupată în agricultură, inclusiv agricultura de subzistență.
- Caracteristici ale populației aflate în șomaj de lungă durată (gen, etnie, vârstă).
- Participarea membrilor comunităților cu romi la cursuri de formare profesională.
- Existența unor proiecte / programe în domeniul ocupării / (re)calificării profesionale

D. Indicatori în domeniul sănătății

- Numărul unitatilor medicale si unităților farmaceutice la nivel comunitar, în special în mediul rural;
- Numărul bolnavilor cronici din rândul comunității cu romi;
- Numar de medici din comună;
- Numar asistente medicale;
- Numar asistenți medicali comunitari;
- Numar mediatori sanitari;
- Numar persoane de etnie romă asigurate medical;
- Numar persoane de etnie romă neasigurate;
- Numărul de persoane de etnie romă înscrise pe listele medicilor de familie;
- Numărul copiilor romi care nu au beneficiat de imunizări;
- Principalele cauze de deces în comunitate;
- Principalele grupe de afecțiuni întâlnite în comunitatea cu romi;
- Accesul romilor la servicii de sănătate;
- Rata natalitatii în comunitatea cu romi comparativ cu populația majoritară.
- Rata mortalității în comunitatea cu romi comparativ cu populația majoritară.

E. Indicatori în domeniul actelor de identitate, stare civilă și proprietate.

- Numărul persoanelor de etnie roma care nu dețin acte de identitate.
- Numărul persoanelor de etnie roma care nu dețin acte de proprietate pentru spațiile de locuit.

F. Indicatori în domeniul locuirii

- Numărul gospodăriilor romilor racordate la utilități.
- Numărul gospodăriilor romilor aflate în risc crescut de deteriorare, afectate de calamități naturale.
- Numărul gospodăriilor romilor marginalizare, segregate.
- Caracteristici ale gospodăriilor romilor.

G. Indicatori în domeniul culte, cultură/tradiții.

- Numărul cultelor religioase existente la nivel comunitar.
- Numărul persoanelor de etnie romă divizate pe culte religioase.
- Rata căsătoriilor timpurii în comunitatea cu romi.

H. Indicatori în domeniul resurselor locale

- Numărul spațiilor de recreere existente în comunitate.
- Numărul unităților de cult bisericesc.
- Numărul magazinelor alimentare din localitate.
- Numărul așezămintelor sociale din localitate.

I. Indicatori în domeniul dinamicii sociale comunitare

- Satisfacția/insatisfacția membrilor comunității cu romi cu privire la relaționarea cu autoritățile locale.
- Numarul gospodăriilor romilor segregate rezidențial.
- Numărul copiilor romi care învață în unități segregate.
- Existența conflictelor inter și intra comunitare (între neamurile de romi).
- Numărul familiilor mixte din localitate.
- Numărul de reclamații/petiții/sesizări depuse de membrii comunității cu romi la autoritatea locală.

J. Indicatori în domeniul resurselor umane

- Numărul mediatorilor sanitari, mediatorilor școlari, AMC, experți locali angajați în localitate
- Numărul ONG-urilor rome/nerome active la nivel comunitar
- Satisfacția membrilor comunității cu privire la activitatea MSR, MS, AMC ELR, ONG-uri și lideri locali.
- Numărul consilierilor aleși romi/participare în procesul de luare a deciziei.
- Numărul membrilor comunității care au participat la sesiunile Consiliului Local.
- Numărul sesiunilor de informare organizate de AL în rândul membrilor comunităților cu romi (metode de informare).

K. Indicatori de asistență socială

- Număr de familii / persoane singure beneficiare de ajutor social pentru asigurarea VMG.
- Număr de familii monoparentale.
- Număr de familii numeroase (> 3 copii).
- Număr de copii care primesc alocația de stat.
- Număr de familii care au primit subvenții de căldură.
- Număr de persoane care au primit ajutoare de urgență.
- Număr de burse sociale acordate.
- Numărul cantinelor sociale existente la nivel local.
- Existența unor servicii de consiliere psihologică (în cazuri de abuz, violență în familie, s.a)
- Existența de servicii la nivel comunitar pentru copii școlari (after-school).
- Existența de servicii la nivel comunitar pentru persoane vârstnice.
- Număr de persoane care migrează periodic în străinătate.
- Număr de copii în plasament la asistenți maternali.
- Număr de persoane cu handicap/dizabilități.

2.5. Tehnici și metode de colectare de date

Cercetarea multidirecțională a constatat într-un mix de tehnici de investigare aplicate la nivel local. Echipa coordonatoare a programului de cercetare a urmărit colectarea indicatorilor calitativi și cantitativi prin intermediul tehnicilor specifice de cercetare, respectiv:

- Cercetarea de birou (desk research).
- Sondajul de opinie (chestionar adresat membrilor comunităților cu romi și neromi).
- Interviu aprofundat (Interviu realizat în baza unui ghid de interviu structurat).
- Observarea directă (vizite în comunitate și urmărirea dinamicii sociale la nivel comunitar).
- Fișa localității (completată cu participarea autorității locale în vederea identificării caracteristicilor principale ale localității).

2.6. Colectarea datelor

Datele au fost colectate în perioada 01 August – 30 Septembrie 2023 de către membrii și partenerii organizației Sastipen.

Echipa 1 – componență: 4 operatori culegere date – sarcina aplicare chestionar în rândul romilor și neromilor din localitate

Echipa 2 – componență: 2 operatori interviuri – sarcina aplicare interviuri la nivel local

Echipa 3 – componență: 2 operatori culegere date – sarcina întocmirea fișă localității și observare directă
Echipa 4 – componență: un cercetător echipa culegere date – sarcina monitorizare și evaluare proces culegere date
Echipa 5 – componență: 4 operatori date – sarcina centralizarea datelor obținute
Echipa 6 – componență: 2 coordonatori științifici – interpretare date și realizare raport final.

2.7. Instrumente de cercetare

- Fișă sintetică minimală a comunității;
- Chestionarul romi/neromi;
- Ghid de interviu autorități locale;
- Ghid de interviu lider local
- Chestionar medic de familie
- Ghid de interviu reprezentant unitate învățământ
- Chestionar reprezentant serviciul asistență socială
- Ghid de interviu reprezentanți culte religioase
- Chestionar reprezentant AJOFM

3. Interpretarea rezultatelor

Rezultate date colectate:

Județul Ilfov³ este un județ situat în proximitatea Municipiului București. Pe teritoriul județului se află 40 localități, din care 8 orașe: Buftea, Bragadiru, Chitila, Măgurele, Otopeni, Pantelimon, Popești-Leordeni și Voluntari, 32 de comune și 91 sate. Populație: 486057 locuitori - conform Direcției Județene de Statistică Ilfov densitatea fiind de 274,9 loc/km². Populația din mediul rural deține o pondere de circa 54,5 %. Ponderea populației feminine, respectiv masculine în populația totală a județului pentru ambii ani a fost aceeași, respectiv 51,5% pentru populația feminină și 48,5% pentru populația masculină.

Din punct de vedere al structurii etnice⁴, la nivelul județului în anul 2022 sunt înregistrate oficial un număr total de 542704 persoane cu cetățenia română, din care 431627 români, 9186 persoane de etnie romă, 397 maghiari, 690 turci, ucraineni și 167 germani⁵. De menționat este faptul că numărul romilor este mult mai mare însă, având în vedere faptul că marea majoritate nu sunt vorbitori de limba română, un număr semnificativ s-au declarat de români (facând referire la cetățenie). Este de subliniat că județul Ilfov este singurul județ care a înregistrat o creștere a populației de peste 11,1%, în mai puțin de 4 ani.

Mediul rural din județul Ilfov, este reprezentat de către un număr de 297439 persoane, din care 7456 (romi) care locuiesc în mediul rural. Din discuțiile purtate cu BJR și reprezentanții romilor de la nivel județean, menționează că datele oferite de INS nu reflectă numărul real al romilor, aceștia estimând la nivelul județului Ilfov, un număr de peste 30.000 de romi, din care 20.000 locuitori din mediul rural.

În ceea ce privește structura populației copii și tineri, din datele oferite de către autoritățile locale constăm un procent ridicat de copii 27% și tineri 38% în mediul rural comparativ cu 14% copii și 29% tineri în mediul urban al județului. Referitor la ponderea copiilor și tinerilor romi, din datele oferite de APL constăm că din numărul copiilor și tinerilor înregistrați la nivel local, ponderea copiilor romi în mediul rural este de 43% comparativ cu 34% în mediul urban, iar ponderea tinerilor romi în mediul rural este de 47% comparativ cu 41% în mediul urban. Dacă analizăm per ansamblu structura populației romilor, constatăm

³ https://cijilfov.ro/wp-content/uploads/Strategia_de_dezvoltare_Jud.IF_2020-2030/Strategia-de-Dezvoltare-a-Judetului-Ilfov-2020-2030_-prima-versiune.pdf

⁴ <https://www.adrbi.ro/media/1171/24-structura-socio-demografica-a-populatiei.pdf>

⁵ <https://populatia.ro/populatie-judetul-ilfov/>

ca populatia de etnie roma din jud. Ilfov este o populatie tanara, cu un numar semnificativ de copii si tineri, atat in mediu rural cat si in mediu urban⁶.

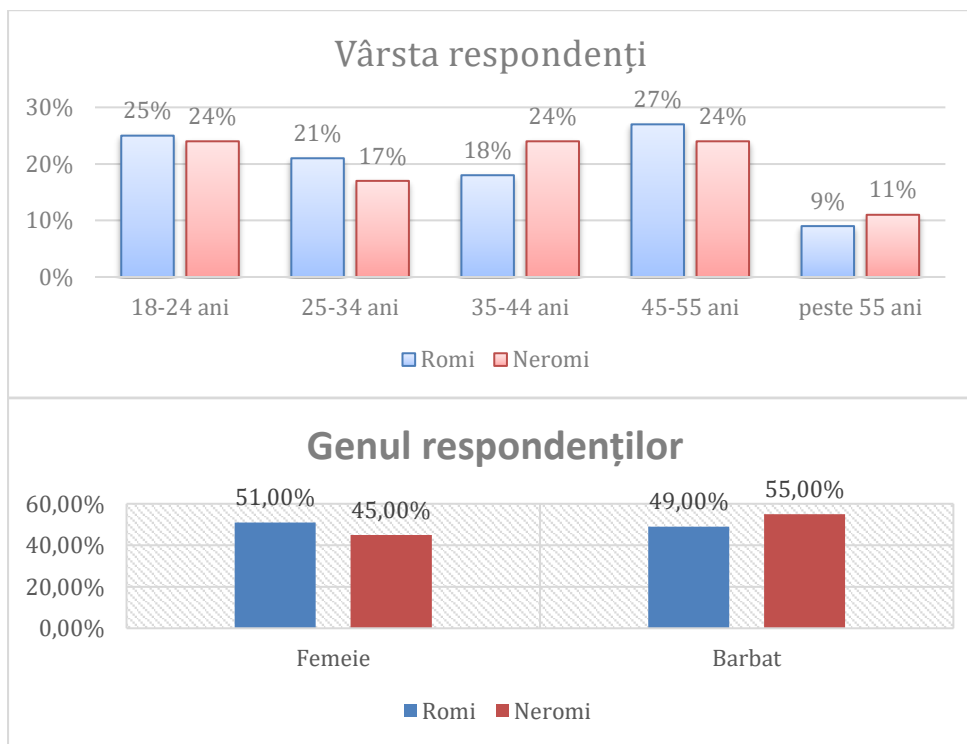
Referitor la neamurile de romi care locuiesc in judetul Ilfov, din raspunsurile oferite de persoanele chestionate si din datele oferite de APL constam urmatoarea situatie, fara a fi specificate cifre statistice: romi caramidari , romi castalii, romi fierari, romi argintari, romi lautari, romi spoitori, romi florari, romi ursari, romi laiesi, ghicitoare si romi florari. De mentionat este faptul ca un procent de 6% dintre subiectii chestionati nu stiu din ce neam al romilor fac parte. Romii din jud. Ilfov sunt vorbitori de limba romana (42%) si un procent de 28% sunt vorbitori de limba romani si pastratori ai portului si traditiilor specifice romilor. Sub aspect confesional majoritatea romilor sunt romano-catolici (2,2%), ortodocsi (96%), alte culte (1,8%).

Trebuie sa mentionam ca in procesul de identificare a problemelor care afecteaza accesul romilor pe piata muncii din judetul Ilfov, in luna septembrie 2022, analiza realizata de partenerii proiectului scoate in evidenta faptul ca situatia de ocupare a romilor la nivelul judetului Ilfov nu s-a schimbat semnificativ comparativ cu 2015, in continuare aceasta situatie este caracterizata de o prezenta mai mare a romilor pe piata informala a muncii (41% dintre respondenti care realizau venituri au mentionat ca lucreaza fara forme legale), au un nivel scazut de educatie (57% dintre respondenti au mentionat ca nu au finalizat educatia obligatorie de 10 clase), numar semnificativ de beneficiari de prestatii sociale (79%) numar mare de persoane casnice tinere, in special femei (peste 47%), de unde se observa potentialul de munca nefolosit al romilor, lipsa programelor de calificare profesionala adaptate nivelului de educatie al romilor, incidenta ridicata a somajului de lunga durata si lipsa programelor/proiectelor in domeniul economiei sociale care sa sprijine componenta de ocupare.

Daca analizam din perspectiva urban/rural, constatam ca in mediu rural regasim o proportie de 19% dintre respondenti implicati in sectorul agricol ca muncitori necalificati sau zilieri, obtin venituri ocazionale sau sezoniere in proportie de peste 48%. In mediul urban, constatam ca nivelul de educatie al romilor este mult mai ridicat (39% dintre respondenti au finalizat 8 clase, 31% au finalizat studiile obligatorii, 21% au finalizat studiile liceale, 9% au finalizat studii superioare) in comparatie cu mediul rural (23% dintre respondenti au finalizat 8 clase, 8% au finalizat studiile obligatorii, 7% au finalizat studiile liceale). Din analiza rapoartelor de activitate realizate de BJR Ilfov, constatam ca activitatea in domeniul ocuparii romilor este reflectata doar din perspectiva participarii romilor la cursuri de formare profesionala si implementarea de actiuni de informare a romilor cu privire la locurile de munca vacante, actiune implementata prin AJOFM.

Componenta de economie sociala ca raspuns la nevoia de a asigura locuri de munca pentru persoanele vulnerabile de etnie roma este total ignorata de responsabilii implementarii planurilor de actiune in domeniul incluziunii romilor de la nivel judetean. Lipsa infrastructurii necesare implementarii de campanii de informare in randul tinerilor cu privire la oportunitatile oferite de programele implementate in domeniul economiei sociale si lipsa programelor de asistenta a persoanelor interesate de dezvoltarea structurilor de economie sociala sunt principalele cauze mentionate de reprezentatul BJR Ilfov care determina aceasta situatie. Referitor la programele in domeniul economiei sociale, constatam ca la nivelul judetului Ilfov tinerii romi sunt dornici sa dezvolte initiative in domeniul antreprenoriatului social insa prezinta temeri in ceea ce priveste administrarea resurselor financiare alocate din fonduri europene.

⁶https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiei_pe_medii_de_rezidenta_la_orizontul_anului_2070.pdf

Nivelul de instruire

În ceea ce privește nivelul de instruire al romilor aceasta diferă în funcție de neamurile de romi din care fac parte respondenții. Conform datelor culese, rezultă faptul că în rândul romilor care păstrează limba, portul și tradițiile/obiceiurile specifice, nivelul de instruire al respondenților se încadrează în limita nivelului de învățământ primar. Aici înregistrăm și un procent între 6% și 8% dintre respondenți care nu au participat la nici un program de instruire într-un cadru formal educațional. În rândul romilor

netraditionali, media nivelului de instruire se încadrează în limita studiilor de 5 - 8 clase și 5% liceale. Analizând datele, constatăm că la nivelul comunităților cu romi nivelul de instruire al romilor este net inferior nivelului de instruire al cetățenilor români, în general. Ceea ce este important de menționat că pe parcursul cercetării am identificat și persoane care au finalizat studiile universitare respectiv 2%.

Situația veniturilor⁷

Referitor la situația veniturilor, analizând comparativ datele obținute, constatăm că în rândul romilor veniturile sunt realizate în mare parte din munca de zilier fără forme legale (67%) comparativ cu români (24%), beneficii sociale acordate de APL (46%) comparativ cu români (10%), în ceea ce privește salariile (7%) comparativ cu români (32%), bani proveniți din activitate antreprenorială (36%) comparativ cu români (65%), agricultură/cultivarea pământului și valorificarea produselor (4%) comparativ cu români (53%), ajutor de somaj (3%) comparativ cu români (12%). De menționat este faptul că la nivelul județului Ilfov, o altă sursă de venit o reprezintă veniturile provenite din migrația forței de muncă în străinătate, nu au fost identificate informații cu privire la aceste tipuri de venituri.

În ceea ce privește satisfacția cetățenilor cu privire la sursele de venit pe care le au, peste 70,5% dintre respondenții au menționat că veniturile realizate nu le ajung nici pentru strictul necesar. Diferența de 29,5%, în special din rândul respondenților din mediul urban, consideră că veniturile realizate le ajung doar numai pentru strictul necesar fără posibilitatea de achiziționa și alte bunuri utile traiului de zi cu zi. Ca o imagine de ansamblu, din răspunsurile primite rezultă faptul că la nivelul județului Ilfov, rândul

⁷https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/coordonate_ale_nivelului_de_trai_in_romania_2022.pdf

romilor exista un un potential de resursa umana tanara care poate deveni o resursa importanta activa pe piata fortei de munca⁸.

Situatia actelor de identitate si actelor de proprietate

Situatia actelor de identitate si actelor de proprietate este diferita, daca analizam in oglinda mediul urban si mediul rural. La nivel rural, autoritatile locale au raportat situatii in care cetatenii, in special romi, nu au acte de identitate (32 persoane fara acte de identitate dintre care 23 persoane de etnie roma) comparativ cu mediul urban unde autoritatile mentioneaza ca nu sunt inregistrate persoane fara acte de identitate. In domeniul actelor de proprietate, in mediul rural autoritatile aproximeaza peste 50% dintre romi (comparativ cu 5% neromi) au locuinte proprietate insa fara a avea un act doveditor. In mediul urban, autoritatile aproximeaza peste 25% dintre locuintele romilor (comparativ cu 6% neromi) nu au acte de proprietate. Motivele mentionate de APL in chestionar sunt: case mostenite de la parinti fara a avea un act doveditor, locuinte construite ilegal pe un teren privat sau proprietate a primariei, lipsa autorizatie de constructie, lipsa resurse financiare necesare demararii procedurilor de obtinere a actelor de proprietate, dezinteresul persoanelor de a obtine un astfel de act, lipsa de informare in randul membrilor comunitatii cu privire la necesitatea legalizarii locuintelor.

Domeniul locuirii⁹

Marea majoritate a respondentilor romi, in special din mediul rural (68%) locuiesc in locuinte aflate intr-o zona aflata la marginea localitatii, in zona compacta cu alte familii roma, in locuinte proprietate personala/mostenite (58%), cu un nivel acceptabil din punct de vedere al starii locuintei. Se inregistreaza un procent de 32% din randul respondentilor care mentioneaza ca locuiesc cu parintii. In mediul rural, situatia locuirii nu se schimba din punct de vedere al situatiei locurii, in schimb 62% dintre respondenti mentioneaza ca locuiesc in comunitati mixte din localitate, chiar daca majoritatea romilor stau in zone compacte, fata de neromi. In ceea ce priveste utilitatile gospodariilor, observam ca in mediul rural, locuintele romilor sunt racordate doar la energie electrica (81%) si in cazuri izolate (12%) locuintele sunt racordate si la reseaua de apa¹⁰. In mediul urban locuintele romilor sunt racordate la utilitati dupa cum urmeaza: apa si canalizare (28%), energie electrica (92%), reseaua de gaz, acolo unde exista (36%). Referitor la starea locuintelor romilor, conform chestionarelor aplicate si fiselor de observatie realizate de catre operatorii de teren, constatam ca 18% dintre respondent isi apreciaza starea locuintei ca fiind buna, 60% dintre respondenti apreciaza starea locuintei ca fiind acceptabila iar 32% mentioneaza ca starea locuintei este rea (21%) si foarte rea (11%) necesitand interventii de consolidare.

In general locuintele romilor sunt dotate cu frigider (58%), TV (81%), telefon mobil (92%) si aragaz (83%). In special in mediul urban, constatam ca 19% dintre beneficiari detin un autoturism, 16% calculator si 26% masina de spalat.

Dinamica sociala

In ceea ce priveste evolutia situatiei lor in perioada urmatoare, 4% dintre respondentii romi au mentionat ca sunt optimisti cu privire la schimbarea situatiei lor, 12% considera ca situatia va fi la fel si 38% considera ca situatia va evolua in rau. Avem inregistrat un procent destul de ridicat (44%) dintre respondenti care nu sunt siguri cu privire la evolutia situatiei lor in perioada urmatoare sau care nu au avut un raspuns la aceasta intrebare. Daca analizam indicatorul "mai bine" si indicatorul "mai rau", constatam ca la nivelul

⁸ <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-si-asistenta-sociala/3916>

⁹ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/161731603184443507/pdf/Ilfov-County-Development-Strategy-2020-2030-Summary.pdf>

¹⁰ <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-si-asistenta-sociala/3916>

judetului Ilfov, in comunitatile cu romi exista un sentiment de nesiguranta cu privire la viitor. Putem concluziona ca respondentii sunt persoane de etnie roma realiste, care se confrunta cu un grad ridicat de saracie datorat nivelului minim de educatie, locuiesc in mediul rural, cu acces limitat la oportunitati de informare. O situatie asemanatoare o regasim si in randul populatiei nerome. Peste 25% dintre respondenti sunt rezervati in ceea ce priveste evolutia in bine si schimbarea situatiei in perioada urmatoare.

In ceea ce priveste procesul de rezolvare a problemelor, la modul general, respondentii au mentionat ca la nivel local acestia isi rezolva problemele cu ajutorul autoritatilor locale (42% romi si 52% neromi) sau singuri (30% respondenti rom si 48% respondenti neromi). Liderii romilor apar si ei ca liant intre autoritatea locala si membrii comunitatii de romi, doar 12% dintre respondenti au mentionat ca liderii ii sprijina in procesul de rezolvare a problemelor. In randul neromilor constatam ca prietenii sau rudele sunt considerati un sprijin important in procesul de rezolvare a problemelor (18% dintre respondentii neromi mentioneaza ca isi rezolva problemele cu ajutorul rudelor/cunostintelor).

Referitor la increderea acordata reprezentatilor autoritatii locale, respondentii au mentionat ca au incredere multa in alesii local si in institutiile locale (48% romi si 62% neromi). In general, atunci cand se iau decizii la nivel local, autoritatea locala se consulta cu cetatenii (32% romi si 68% neromi au raspuns ca sunt consultanti de APL in procesul de luare a deciziilor) si din raspunsurile primite am constata ca cetatenii vor sa participe in continuare in procesul de consultare comunitara organizat de APL (80% romi si 87% neromi au raspuns ca vor sa fie consultati in procesul de luare a deciziilor).

Referitor la felul in care APL asigura protectia grupurilor vulnerabile, constatam diferente de opinie referitoare la acest item bazat pe nivelul de vulnerabilitate a respondentilor. In cazul respondentilor romi constatam ca acestia s-au declarat nemultumiti si total nemultumiti de felul in care APL gestioneaza situatia grupurilor vulnerabile (76% respondent romi) comparativ cu 51% respondenti neromi care s-au declarat multumiti si foarte multumiti de felul in care APL gestioneaza situatia grupurilor vulnerabile.

In general, atunci cand respondentii au o problema, acestia se adreseaza autoritatilor locale verbal (15% romi si 20% neromi) sau in scris (23% romi si 75% neromi). In cazul respondentilor romi constatam faptul ca acestia apeleaza foarte des la un facilitator, respectiv un lucrator comunitar/reprezentant rom in relatia cu APL (69%).

Este de mentionat faptul ca desi sunt alocate suficiente fonduri care sa ajute la dezvoltarea regiunii, sunt foarte putin proiecte care sunt implementate cu success in comunitatile sarace sim ai ales in comunitatile de romi.¹¹

Domeniul Educatie

Ratele de participare la învățământul primar și gimnazial au rămas scăzute în România comparativ cu media europeană, în ciuda tendințelor pozitive înregistrate în ultimii ani.⁶⁵ Dintre copiii de 7-14 ani care trăiesc în familie, cei cu dizabilități, copiii romi și copiii săraci se confruntă cu un risc disproporționat de mare de a fi în afara sistemului de educație.⁶⁶ În plus, la nivel național, ponderea adolescenților de 15-18 ani, neînscrisi la școală sau la cursuri de formare, a atins 11 procente în perioada 2009-2012, ratele în zonele urbane fiind mult mai mici decât cele din zonele rurale. De asemenea, participarea la educație și formare profesională inițială este încă foarte scăzută, deși în creștere¹².

Asa cum am mentionat populația din județul Ilfov a crescut constant sub influența fenomenului de suburbanizare. In 39 din cele 40 de unități administrativ-teritoriale din județul Ilfov, numărul populației a crescut în intervalul 2007-2019. Sub influența fenomenului de suburbanizare, cele mai mari creșteri au avut loc în prima coroană de localități înconjurătoare ale municipiului București, precum și în comunele aflate între autostrăzile A1 și A3, de-a lungul DN1. In ceea ce priveste inscrierea copiilor de varsta scolară

¹¹ <https://oportunitati-ue.gov.ro/program/programe-regionale/programul-regional-bucuresti-ilfov/>

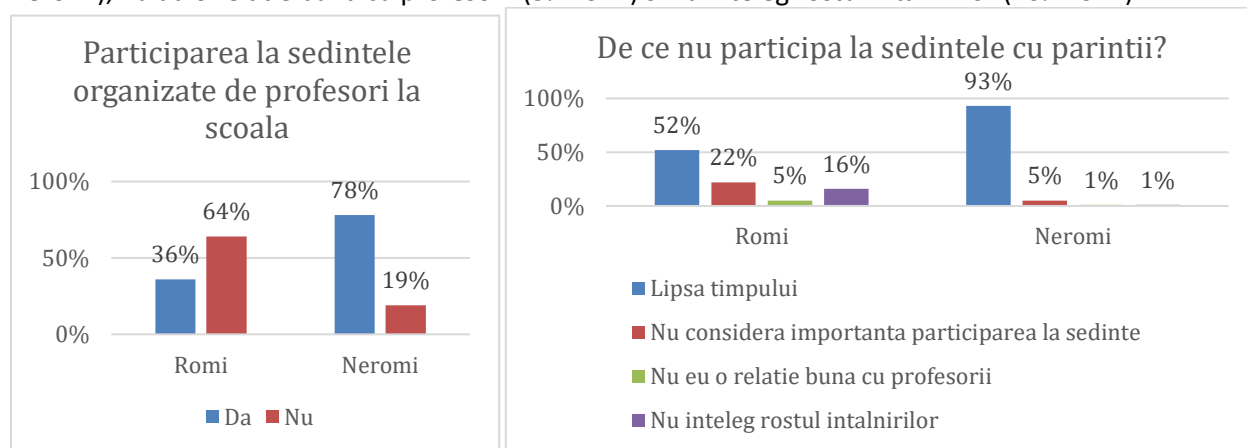
in sistemul de invatamant, constatam ca in randul romilor din judetul Ilfov regasim un procent de 20% dintre respondentii romi care au mentionat ca au copii de varsta scolara care nu sunt inscriși in sistemul de invatamant. Aceiasi situatie o regasim si la abandonul scolar¹³ unde un procent de 22% dintre respondentii romi (comparativ cu 4% neromi) au mentionat ca au copii care au abandonat scoala. Principalele motive invocate de respondentii romi si neromi cu privire la abandonul scolar si neinscrierea in sistemul de invatamant sunt¹⁴: lipsa resurse lor financiare (79% romi si 84% neromi) si dezinteresul parintilor (16% romi si 5% neromi)¹⁵.

O Pondere semnificativa dintre respondenti, mai exact 57% au mentionat ca nu au finalizat educatia obligatorie de 10 clase, in mediul urban, 39% au finalizat 8 clase, 31% au finalizat studiile obligatorii, 21% au finalizat studiile liceale, 9% au finalizat studiile superioare. In mediul rural 23% au finalizat studiile liceale, 8% au finalizat studiile obligatorii, 7% au finalizat studiile liceale.

In ceea ce priveste parerea respondentilor despre educatie in general, parerile sunt impartite, respectiv in functie de nivelul socio-economic al respondentului. Respondentii din randul majoritatilor sunt constienti de faptul ca educatia este un criteriu important pentru a reusi in viata (72% neromi comparativ cu 35% romi au mentionat ca "educatia este cea mai de pret avere"). In randul respondentilor romi regasim insa o atitudine diferita fata de educatie. Marea majoritate a respondentilor romi au mentionat ca "scoala nu iti da de mancare" (14% romi comparativ cu 4% neromi) si ca nu au incredere in sistemul de educatie.

Cu privire la tratamentul diferentiat in scoala, marea majoritate a respondentilor romi au mentionat ca se fac diferente intre elevi (67%) comparativ cu raspunsurile populatiei majoritare care mentioneaza in proportie de 96% ca nu se fac diferente intre copii.

O situatie deosebita o intalnim la intrebarea cu privire la participarea parintilor la sedintele cu parintii organizate la scoala. Din raspunsurile primite constatam ca parintii neromi sunt mult mai activi in relatia cu scoala (78% neromi comparativ cu 36% romi participa la sedintele cu parintii). Din raspunsurile primite constatam ca 62% dintre respondentii romi (comparativ cu 21% neromi) nu participa deloc la sedintele cu parintii din urmatoarele motive: Lipsa timpului/concentrarea pe identificarea resurselor financiare (52% romi si 93% neromi), nu considera important participarea la sedinte (22% romi comparativ cu 5% neromi), nu au o relatie buna cu profesorii (5% romi) si nu inteleg rostul intalnirilor (16% romi).

Cu privire la importanta implicarii parintilor in procesul educational al copiilor, constatam ca marea majoritate a respondentilor constientizeaza importanta implicarii in acest proces (96% neromi si 89% romi) si sunt dispusi sa acorde mai mult timp acestei activitati bazat pe faptul ca sunt constienti de

impactul pe termen lung pe care îl poate avea acesta acțiune în procesul de dezvoltare educațională și dezvoltarea carierei în rândul copiilor lor (76% romi și 98% neromi).

Principalele bariere care conduc la abandonul școlar¹⁶, menționate de reprezentatii unitatilor de învățământ sunt: lipsa resurselor financiare, migrația în străinătate și dezinteresul familiilor privind educația. Totodată, reprezentatii unitatilor școlare aduc în discuție și lipsa unor programe de educație remedială sau programe de suport implementate de autoritățile competente care conduce la această situație. Referitor la gradul de interes al romilor cu privire la participarea în cadrul unor programe de prevenire și corectare a părăsirii școlii¹⁷, inclusiv participarea la programul “A doua Șansă”, interlocutorii menționează faptul că “... romii nu sunt interesați pentru că nu se face educație în comunitate să înțeleagă că educație este un drept al copilului și o șansă în plus pentru o viață normală...” (învățător)¹⁸.

Ocupare și Antreprenoriat

Regiunea București-Ilfov este cea mai dezvoltată din România, având cel mai ridicat PIB pe cap de locuitor din țară de 49.200 Euro, reprezentând 164% din media europeană (UE27), conform Eurostat 2022, pe baza datelor din 2020. Oportunitățile oferite de capitală fac ca populația ocupată să aibă un nivel ridicat de instruire și calificare. Din punct de vedere al participării la principalele activități economice, ponderea populației ocupate civile în servicii este predominantă (73,2%), în timp ce ponderea populației ocupate în industrie și construcții este de 25,7%, iar în agricultură de doar 1,1%. Serviciile generează cele mai multe locuri de muncă¹⁹.

În ceea ce privește piața forței de muncă, din răspunsurile APL constatăm că la nivel județean sunt angajatori care au nevoie de forța de muncă locală însă, analizând situația rural - urban, constatăm că angajatorii sunt preponderant în mediul urban și nu sunt dispuși să asigure măsuri complementare angajaților (asigurarea transportului sau alte măsuri compensatorii) care să contribuie la creșterea ratei de angajare la nivel județean.

În ceea ce privește pregătirea necesară ocupării unui loc de muncă pe piața locală a forței de muncă, 72% dintre respondenții neromi au menționat că au pregătirea necesară ocupării unui loc de muncă comparativ cu 65% dintre respondenții romi care au menționat că nu au pregătirea necesară. Având în vedere lipsa pregătirii profesionale în rândul romilor pentru a ocupa un loc de muncă la nivel local, 63% dintre respondenții romi au menționat că sunt dispuși să participe la cursuri de formare, comparativ cu 35% respondenți neromi care au menționat că nu sunt dispuși să participe la cursuri de formare în meserii solicitate pe piața de muncă.

Referitor la nivelul de studii solicitate pentru participarea la un curs de formare în domeniile solicitate pe piața forței de muncă locale, 40% dintre respondenții neromi (comparativ cu 18% romi) au menționat că au studiile necesare comparativ cu 86% respondenți romi care au menționat că pregătirea este necesară pentru a ocupa un loc de muncă la nivel local și nu au nici studiile necesare participării la un curs de formare. Pornind de la această situație, 90% dintre respondenții romi și 64% dintre respondenții neromi au menționat că doresc să participe la programe de continuare a studiilor, inclusiv programe a doua șansă, constientizând importanța studiilor pentru participarea pe piața forței de muncă. Principalele motive care

¹⁶ <https://www.edupedu.ro/grafic-abandonul-scolar-pe-regiuni-in-transilvania-e-cel-mai-mare-in-muntenia-cel-mai-mic-abandonul-scolar-genereaza-somaj-excluziune-sociala-saracie-si-probleme-de-sanatate/>

¹⁷ <https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Strategia%20privind%20reducerea%20parasirii%20timpurii%20a%20scolii.pdf>

¹⁸ Categoriile de copii cu riscul cel mare de neparticipare sau nefinalizare a învățământului obligatoriu sunt: (i) copii cu cel puțin o dizabilitate gravă și cei cu cel puțin o dizabilitate accentuată; (ii) copii cu mame care au finalizat cel mult studiile primare; (iii) copii romi; (iv) copii cu mulți frați; și (v) copii lipsiți de îngrijire. În plus, datele recensământului 2011 arată că există o scădere drastică a școlarizării între sfârșitul învățământului gimnazial și începutul învățământului liceal (cu alte cuvinte, între clasele 8 și 9), în special pentru cei din cea mai săracă decilă.

¹⁹ https://eures.ec.europa.eu/living-and-working/labour-market-information/labour-market-information-romania_ro#bucuresti

impedica respondentii sa participe la programe de continuare a studiilor sunt: varsta inaintata (60% romi si 32% neromi), lipsa resurselor pentru familie/saracia (21% romi si 15% neromi), necesitatea de a lucra, inclusiv munca de zilier (25% romi si 21% neromi), sunt incadrati in campul muncii (4% romi si 26% neromi).

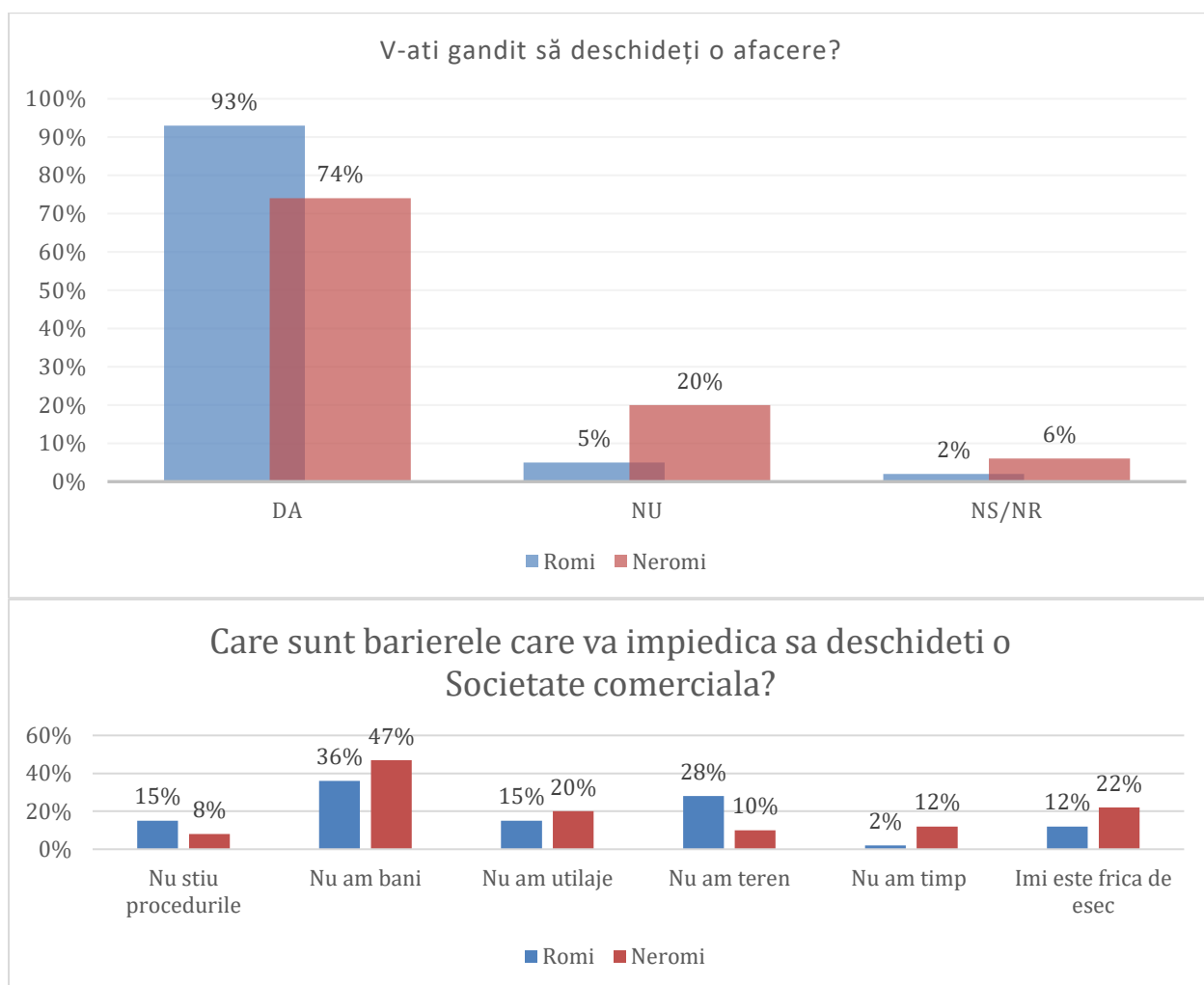
Piata informala a muncii aduce in vedere faptul ca o mare parte din populatie isi câștigă traiul fara a lucra cu forme legale, in cadrul studiului nostru 41% dintre respondenti care realizau venituri au mentionat ca lucreaza la negru.

In ceea ce priveste implicarea in activitati agricole, in randul respondentilor am identificat un procent mic de persoane care lucreaza in agricultura (15% romi si 19% neromi). In randul romilor constatam ca din respondentii implicati in activitati agricole, marea majoritate lucreaza ca lucratori necalificati, zilieri.

Tipurile de activitati agricole defasurate la nivelul judetului Ilfov sunt: cultivarea si prelucrare cereale, legume si fructe, precum si agricultura de subzistenta (67% romi si 23% neromi).

Din analiza rapoartelor de activitate realizate de BJR Ilfov, constatam ca activitatea in domeniul ocuparii romilor este reflectata doar din perspectiva participarii romilor la cursuri de formare profesionala si implementarea de actiuni de informare a romilor cu privire la locurile de munca vacante, actiune implementata prin AJOFM. Componenta de economie sociala ca raspuns la nevoia de a asigura locuri de munca pentru persoanele vulnerabile de etnie roma este total ignorata de responsabilii implementarii planurilor de actiune in domeniul incluziunii romilor de la nivel judetean. Lipsa infrastructurii necesare implementarii de campanii de informare in rândul tinerilor cu privire la oportunitatile oferite de programele implementate in domeniul economiei sociale si lipsa programelor de asistenta a persoanelor interesate de dezvoltarea structurilor de economie sociala sunt principalele cauze menționate de reprezentatul BJR Ilfov care determina aceasta situatie. Referitor la programele in domeniul economiei sociale, constatam ca la nivelul judetului Ilfov tinerii romi sunt dornici sa dezvolte initiative in domeniul antreprenoriatului social insa prezinta temeri in ceea ce priveste administrarea resurselor financiare alocate din fonduri europene.

Referitor la participarea respondentilor in cadrul unor societati comerciale, marea majoritate a respondentilor au mentionat ca nu sunt actionari si nici nu detin statutul de administrator in cadrul unei societati comerciale (93% romi si 74% neromi). In cazul respondentilor care au raspuns afirmativ la intrebarea privind participarea in cadrul unei societati comerciale (7% romi si 26% neromi), acestia au mentionat ca profilul firmelor sunt: comert cu amanuntul, prestari diverse servicii si constructii.

Chiar dacă în acest moment, respondenții au menționat că nu sunt acționari și nici nu dețin statutul de administrator în cadrul unei societăți comerciale, la întrebarea dacă pe viitor respondenții doresc să-și deschidă o afacere, marea majoritate a răspuns afirmativ. La nivel general constatăm că respondenții iau în calcul foarte serios componenta de antreprenoriat și consideră că o afacere poate să fie soluția pentru rezolvarea problemelor lor (81% dintre respondenții romi și 64% dintre respondenții neromi). Totodată, sunt și conștienți cu privire la barierele cu care se confruntă în procesul de deschidere a unei afaceri, respectiv: lipsa resurselor financiare (36% romi și 47% neromi), nu cunosc procedurile de înființare (15% romi și 8% neromi), lipsa spațiului pentru sediul social (28% romi și 10% neromi), teama de eșec (8% romi și 12% neromi) și lipsa preocupării constante (12% romi și 22% neromi).

La nivelul județului Ilfov, conform răspunsurilor primite de la APL, constatăm că au fost organizate sesiuni de instruire în domeniul antreprenoriatului, în mai multe proiecte finanțate până în prezent. Întrebat fiind dacă au participat la astfel de cursuri, peste 90% dintre respondenți au menționat că nu au participat la astfel de evenimente de instruire. La întrebarea dacă sunt interesați de participarea la cursuri în domeniul antreprenoriatului, marea majoritate a respondenților a răspuns afirmativ (65% romi și 74% neromi), constatănd faptul că antreprenoriatul poate constitui o soluție la problemele financiare cu care aceștia se confruntă.

Referitor la participarea respondenților la cursuri de formare profesională, din răspunsurile primite a rezultat faptul că marea majoritate dintre respondenți nu au participat la cursuri de calificare sau recalificare organizate conform normelor ANC (76% romi și 65% neromi) însă și-au manifestat intenția că pe viitor să participe la astfel de cursuri, organizate conform nivelului lor de studii și adaptate solicitărilor de pe piața forței de muncă (78% romi și 89% neromi).

Având în vedere nivelul scăzut de educație în rândul respondenților, în special în rândul respondenților romi, la întrebarea dacă în prezent participă la programe de continuare a studiilor adaptate adulților, respondenții au menționat că în prezent nu participă la astfel de programe (96% romi și 90% neromi) însă își doresc să participe la astfel de programe pentru recuperarea studiilor sau continuare a studiilor (86% romi și 64% neromi), constientizând importanța studiilor în procesul de dezvoltare personală și participare pe piața forței de muncă.

Este de menționat că la nivelul județului Ilfov, există o strategie locală 2020 -2030, în care deși se menționează aspecte legate de dezvoltarea comunităților de romi de la nivelul județului, până în prezent foarte puțin a fost făcut, sau deloc în mediul rural.²⁰

Domeniul Sanătate

Deși județul Ilfov, este cunoscut ca fiind unul dintre județele în care rata natalității este mai ridicată, comparat cu alte regiuni de la nivel național, dar problemele legate de înscrierea la medic de familie, situația este destul de diferită pentru mamele romi.²¹ Marea majoritate a respondenților sunt înscriși pe listele medicilor de familie (68% romi și 87% neromi). Pentru respondenții care au menționat că nu au medic de familie, principalele motive invocate sunt: lipsa asigurărilor de sănătate (46% romi și 21% neromi), nu cunosteau procedura de înscriere pe listele medicilor de familie (32% romi și 27% neromi). În același timp, constatăm că lipsa înscrierii pe listele medicilor de familie este și un rezultat cauzat de neglijența respondenților, respectiv: nu am avut nevoie de medic până acum și de aceea nu am mers la medic (10% romi și 21% neromi), am neglijat/nu m-a interesat (13% romi și 6% neromi) și migrația forței de muncă în străinătate/calatorii în străinătate (12% romi și 8% neromi).

În ceea ce privește percepția respondenților cu privire la starea lor de sănătate, din răspunsurile primite constatăm că între respondenții romi și neromi există diferențe semnificative. Dacă peste 53% dintre neromi își apreciază starea de sănătate ca fiind bună și foarte bună, la nivelul respondenților romi constatăm că peste 50% își apreciază starea de sănătate ca fiind rea și foarte rea (comparativ cu 37% respondenți neromi). Din analiza acestor rezultate putem emite două concluzii: 1) în rândul neromilor percepția este pozitivă-optimistă bazată pe faptul că neromii își apreciază starea de sănătate din perspectiva lipsei bolii diagnosticate; 2) în rândul romilor percepția este realistă bazată pe simptome ale bolilor²².

Referitor la aprecierea stării de sănătate în viitor, din răspunsurile primite constatăm că respondenții romi și neromi sunt mult mai realști. Respondenții romi apreciază că în viitorul apropiat evolua în rău (23%) și mai rău (21%) datorită situației socio-economice precare și lipsei educației pentru sănătate. În schimb, 52% dintre respondenții neromi consideră că starea lor de sănătate va fi la fel iar un procent de 37% dintre respondenți consideră că starea lor de sănătate va evolua în rău (25%) și mai rău (21%).

Referitor la bolile cu care au fost diagnosticați respondenții, constatăm că un număr ridicat dintre aceștia sunt diagnosticați cu boli cardiovasculare (27% romi și 16% neromi) și boli ale aparatului respirator (27% romi și 19% neromi). În lipsa unui diagnostic, un număr semnificativ dintre respondenți au menționat că nu suferă de nici o boală (27% romi și 16% neromi).

Atunci când au o problemă de sănătate, majoritatea respondenților menționează că se adresează medicului de familie (51% romi și 73% neromi). Sunt înregistrate și răspunsuri care menționează că se tratează singuri

²⁰ https://cjlfov.ro/wp-content/uploads/Strategia_de_dezvoltare_Jud_IF_2020-2030/Strategia_de_dezvoltare_a_judetului_Ilfov_2020-2030_versiune_modificată_si_completată/SDJ-Ilfov-2020-2030_versiune-modificata-si-completata-prin-HCJ-Ilfov-nr.-89-din-30.03.2023.pdf

²¹ <https://www.insmc.ro/wp-content/uploads/2021/11/RAPORT-Stare-de-sanatate-Indic-dem-sept-2021-2.pdf>

²² https://insp.gov.ro/download/cnepss/stare-de-sanatate/rapoarte_si_studii_despre_starea_de_sanatate/starea_de_sanatate/starea_de_sanatate/RAPORTUL-NATIONAL-AL-STARII-DE-SANATATE-A-POPULATIEI-%25E2%2580%2593-2020.pdf

folosind metode traditionale, cumpara medicamente de la farmacie fara o prescriptie medicala (39% romi si 23% neromi) sau se adreseaza direct unitatilor de primiri urgente.

Respondentii au mentionat ca si-au ales singuri medicii de familie (76% romi si 93% neromi) si din punct de vedere al increderii, peste jumatate dintre respondenti au mentiona ca au incredere foarte multa (16% romi si 35% neromi) si multa (56% romi si 68% neromi).

In general, respondentii se adreseaza medicilor de familie din urmatoarele motive: obtinerea unei trimiteri la un medic specialist (28% romi si 24% neromi), eliberarea unei retete (23% romi si 16% neromi), eliberarea de avize, adeverite, certificate medicale (13% romi si 15% neromi), analize medicale (19% romi si 18% neromi).

Daca la nivel rural, situatia procurarii medicamentelor este diferita in randul respondentilor. Respondentii romi isi procura mai greu medicamentele, 51% respondenti romi (comparative cu 12% neromi) respondenti mentioneaza ca isi procura medicamente greu si 13% dintre respondenti mentioneaza ca isi procura medicamentele foarte greu (comparativ cu 4% neromi). Aceiasi situatie o regasim si in cazul medicamentelor compensate, respectiv 57% respondenti romi (comparativ cu 17% neromi) respondenti mentioneaza ca isi procura medicamente compensate destul de greu si 16% dintre respondenti mentioneaza ca isi procura medicamentele foarte greu (comparativ cu 9% neromi).

Situatia vaccinarilor este mult peste media asteptata. In randul adultilor, rata de vaccinare este de 65% romi si 96% neromi. Respondentii sunt constienti de importanta vaccinarii in procesul de prevenire a imbolnavirilor. In randul copiilor, rata de vaccinare este de 73% romi si 95% neromi. In cazul copiilor nevaccinati, in mare parte motivele sunt legate de migratia familiilor si inscrierea copiilor pe listele medicilor de familie²³.

Resurse umane care activeaza in beneficiul comunitatii rome

Din analiza efectuata in teren si din raspunsurile primite de la respondenti, in judetul Ilfov constatam ca in unele comunitati cu romi activeaza resursa umana in domeniul incluziunii romilor, respectiv mediator sanitar, mediator scolar, expert local pe problemele romilor, consilier local ales si lider formal sau informal al comunitatii.

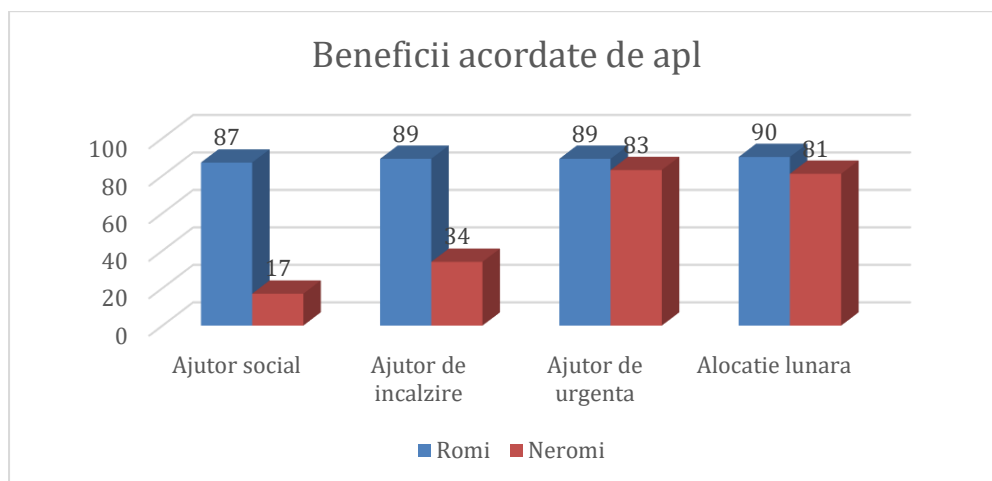
Avand in vedere rolul acestor lucratori in procsul de incluziune al romilor, intrebati fiind cat de multumiti sunt respondentii cu privire la activitatea acestora, constatam cam area majoritate au raspuns negative. Liderul local este apreciat de catre respondeti ca fiind cel care ii ajuta in procesul de rezolvarea a problemelor insa si aici cu unele rezerve. Incercand sa analizam in detaliu motivele pentru care respondentii apreciaza negativ rolul lucratorilor comunitari, am constata ca in randul comunitatii nu se cunoaste foarte bine rolul acestor lucratori iar asteptarile membrilor comunitatii sunt diferite in comparatie cu fisele de post ale acestora. In schimb, analizad raspunsurile reprezentatilor autoritatilor locale, constatam ca in locatiile unde regasim lucratori comunitari in beneficiul comunitatilor cu romi, procesul de comunicare este mult mai facil si APL apreciaza pozitiv activitatea acestora.

Cu privire la procesul de luare a deciziei in cadrul Consiliului local si bazat pe principiul transparentei in procesul decisonal, 87% dintre respondentii romi si 58% dintre respondentii neromi, a mentionat ca nu au participat niciodata la o sedinta a membrilor consiliului local. Constienti de necesitatea participari directe in procesul de luare a deciziilor, 87% dintre respondentii romi si 93% dintre respondentii neromi au mentionat ca vor sa primeasca informatii cu privire la rezultatele sedintelor Consiliului Local. Totodata, la nivel rural, acestia isi manifesta si intentia de a participa la sedintele membrilor consiliului Local.

²³ http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1RO_web.pdf

Asistenta Sociala

Marea majoritate a respondentilor romi din mediul rural (87%) au mentionat ca primesc ajutor social, comparative cu 81% neromi care au mentionat ca nu au cerut vreodata ajutor social de la primarie. In schimb un numar semnificativ dintre responenti au primit ajutor de incalzire de la primarie (89% romi si 34% neromi). La nivelul autoritatii locale, conform raspunsurilor primite, constatam ca se practica acordarea de ajutoare de urgenta (89% romi si 83% neromi). In calitate de parinti, 90% dintre responentii romi si 81% dintre responentii neromi primesc alocatia lunara pentru copii, in conformitate cu legislatia in vigoare.

Referitor la violenta domestica, conform raspunsurilor primite constatam ca peste 83% dintre responenti romi recunosc aceasta parctica in comunitate, comparative cu 69% neromi care mentioneaza ca in comunitatea lor nu se practica violenta domestica. Din raspunsurile responentilor, autoritatea locala intervine in procesul de prevenire sau rezolvare a cazurilor de violenta domestica dupa cum urmeaz: prin consiliere oferit de asistentii sociali sau mediatorul sanitar (in cazul romilor) sau cu ajutorul politiei.

Referitor la programele de sustinere a copiilor de varsta scolara, la nivel rural nu se deruleaza programe de tip after school, insa din raspunsurile primite, acest tip de program este bine venit in conditiile in care sunt multi copii cu risc crescut de abandon scolar.

Tot in domeniul asistentei sociale, la nivelul judetului in mediul rural nu se deruleaza programe tip cantina sociala. Lipsa fondurilor si a unui spatiu adecvat unui astfel de program a condus la acesta situatie. Din raspunsurile primite constatam ca responentii doresc o astfel de initiativa care sa vina in sprijinul oamenilor vulnerabili, indiferent de etnia lor. Responentii au mentinat ca sunt o serie de persoane apartinand categoriei de persoana vulnerabila care ar putea deveni asistati social si beneficiari ai unei cantine sociale la nivel local.

In judetul Ilfov, migratia fortei de munca si a persoanelor in strainatate este o practica des intalnita (67% romi si 21% neromi au mentionat ca se practica migratia in strainatate). In cazul in care parintii pleaca in strainatate, responsabili pentru sustinerea copiilor minori sunt buncii (86% romi si 90% neromi). In general, acesti copii se incadreaza foarte usor in categoria persoanelor vulnerabile.

Autoritatile locale trebuie sa ia masuri in cazul acestor copii iar responentii vin si cu recomandari la adresa APL, respectiv: sa le ofere consiliere privind situatia scolara, sa ii ajute material/financiar, sa infiinteze un centru de zi, sa aibe grija de buncii acestor copii (in cazul in care buncii nu pot asigura bunastare copiilor), sa creeze locuri de munca la nivel local bazat pe meseriile sau abilitatile parintilor care

migreaza, sa ofere burse sociale copiilor si atraga fonduri pentru implementarea de proiecte care sa creasca rata de ocupare.

In ceea ce priveste persoanele cu handicap de la nivel comunitar, respondentii mentioneaza ca acestea beneficiaza de ajutorul statului (52% romi si 80% neromi). In cazul romilor, 18% dintre respondentii romi, mentioneaza ca sunt persoane cu handicap in comunitatea romilor care nu beneficiaza de nici un ajutor din partea statului, chiar daca au fost facute demersuri.

La modul general, conform raspunsurilor primite din partea respondentilor cu privire la procesul de rezolvare a problemelor, principalele arii de interventie sunt: crearea locurilor de munca si dezvoltarea unor servicii comunitare care sa vina in sprijinul cetatenilor (centre de tip after school, cantina sociala, centre de zi pentru batrani, s.a).

Prioritati pentru comunitate

Din punctul de vedere al respondentilor, pentru perioada urmatoare, autoritatile locale si judetene din judetul Ilfov trebuie sa aiba ca prioritate principala crearea locurilor de munca si incluziunea pe piata fortei de munca a persoanelor aflate in cautarea unui loc de munca. Imbunatatirea infrastructurii comunitare (asfaltare, pietruire, racordare la energie electrica, apa si canalizare, gaz), construirea de locuinte sociale precum si implementarea de programe sociale adresate copiilor (burse scolare) sunt prioritati la fel de urgente din punctul de vedere al respondentilor.

Concluzii finale si recomandari

Analizand rezultatele obtinute in cadrul acestei cercetari, comparat si cu alte cercetari analizate in activitatea desk-reaserch, constatam ca la nivelul autoritatilor publice din judetul Ilfov, in special in randul primarilor comunelor cu un numar semnificativ cu romi, am observat doua tipuri de discurs:

1. Discursul oficial in care romii sunt considerati o categorie de populatie vulnerabila care are nevoie de o interventie rapida din partea statului prin planuri de masuri, programe si proiecte cu tinta pe procesul de incluziune sociala si asigurarea bunastarii si
2. Discursul neoficial in care romii sunt considerati o categorie de populatie privilegiata, care beneficiaza prea mult, pe de o parte de atentia autoritatilor nationale si internationale si pe de alta parte de programe si proiecte care le aduc venituri in plus fara o schimbare vizibila de comportament si atitudine.

O alta situatie contradictorie care apare in urma acestei cercetari este faptul ca, la intrebarea "care este problema prioritara a comunitatilor cu romi", analizand raspunsurile constatam ca autoritatile locale nu cunosc foarte bine situatia reala din comunitatile cu romi pe care le administreaza. La nivel comunitar, respondentii romi au mentionat ca problema prioritara este lipsa locurilor de munca cu focus pe identificarea oportunitatilor de incluziune pe piata fortei de munca, bazat pe nivelul instruirii lor, iar la nivelul autoritatilor locale (primarii), problema prioritara a comunitatilor cu romi este lipsa infrastructurii (drumuri neasfaltate, lipsa retea apa si canalizare), situatie fata de care respondentii romi au mentionat ca nu este atat de urgenta. *"... Daca avem locuri de munca, putem sa ne platim si curentul si apa. Cum am trait pana acum fara asfalt putem sa traim si de acum inainte insa nevoia noastra este sa avem ce bani sa cumparam mancare copiilor nostri..."* (citata din discutie purtata cu un respondent rom).

La nivelul autoritatilor judetene, problemele prioritare sunt mentionate in functie de specificul institutiei deconcentrate in care este incadrat respondentul. De exemplu DSP considera lipsa educatiei sanitare o problema urgenta, AJOFM considera lipsa educatiei scolare si lipsa calificarilor o problema urgenta iar DGASPC considera ca o problema urgenta este saracia, marea majoritate a romilor fiind incadrata in categoria asistatilor sociali.

La nivelul institutiilor reprezentative de la nivel judetean problemele urgente sunt lipsa educatiei, lipsa locurilor de munca si pe de alta parte lipsa modelelor comportamentale. Toate problemele considerate fiind urgente de catre respondentii de la nivelul autoritatilor judetene sunt complementare, unele dintre

ele fiind chiar dependente si coroborate cu problemele mentionate de respondentii de la nivel local, pot determina universul stiintific pentru o nota de fundamentare a unui plan de actiune judetean centrat pe nevoia de incluziune sociala a populatiei de etnie roma.

O alta concluzie importanta a acestui studiu este faptul ca, politicile publice dezvoltate la nivel judetean si national, nu au luat in calcul diferentele culturare ale neamurilor de romi existente in judetul Ilfov si asimilarea acestora.

In ceea ce priveste tratamentul diferentiat al romilor la serviciile publice, in general, respondentii considera ca sunt tratati diferentiat atunci cand acceseaza serviciile publice. Peste 54% dintre respondenti mentioneaza ca sunt tratati diferit atunci cand se adreseaza serviciilor oferite de primarie, 67% mentioneaza ca sunt tratati diferit atunci cand se adreseaza serviciilor medicale, 54% mentioneaza ca sunt tratati diferentiat atunci cand se adreseaza serviciilor de ocupare (atat de catre institutii cat si de catre angajatori) si 51% considera ca sunt tratati diferit in relatia cu sistemul de invatamant.

Analizand tipologia respondentilor din comunitatile selectate in cadrul programului de cercetare din judetul Ilfov constatam ca putem sa analizam comunitatile cu romi din doua perspective: perspectiva traditionala, de apartenenta la grup (comunitati cu romi traditionale si comunitati cu romi asimilate) si perspectiva nevoilor (nevoia primara de supravietuire, siguranta si securitate personala si nevoia de apartenenta si recunoastere sociala). In fiecare comunitate inclusa in programul de cercetare, regasim tipuri de respondentii care, in functie de statut si situatie financiara, se incadreaza in cele doua tipuri de comunitate.

Comunitatea de tip 1	Comunitatea de tip 2
nevoi: apa, hrana, adapost, nevoi fiziologice primare, siguranta si securitate personala, nevoi sociale si de apartenenta , nevoia de recunoastere sociala.	nevoi: apa, hrana, adapost, nevoi fiziologice primare, siguranta si securitate personala, nevoi sociale si de apartenenta.

Analizand cele doua tipuri de comunitati din perspectiva rezolvării problemelor si proiectării in viitor, constatam ca la nivelul judetului Ilfov sunt comunitati cu cetateni de etnie roma optimisti cu privire la viitorul comunitatii si cetateni de etnie roma pesimisti. Nivelul de optimism este dat de increderea pe care acestia o au in rolul autoritatilor locale si liderilor locale, precum si de cunostintele pe care acestia le au cu privire la documentele de politici publice, precum si despre programele implementate cu sprijin financiar European, adresate comunitatilor cu romi.

La nivelul judetului Ilfov, increderea cetatenilor de etnie roma in autoritatile locale si implicarea acestora in procesul de luare a deciziilor si rezolvării problemelor este impartita. La nivelul comunitatii de tip 1, unde nevoile de securitate si nevoile sociale sunt prioritare, se observa o incredere foarte mare in rolul autoritatilor locale, bazat pe asteptarile pe care le au romii in relatia cu autoritatile locale. In comunitatile de tip 2, unde nevoile de sociale si de recunoastere a statutului sunt prioritare, observam un grad ridicat de neincredere in rolul autoritatilor locale, bazat pe nevoie de a participa la procesul de luare a deciziilor si pe nevoia de a deveni un cetatean activ.

Cu privire la procesul de luare a deciziilor, analizand raspunsurile celor doua tipuri de comunitati observam ca la nivelul comunitatii de tip 1, bazat pe increderea in rolul AL, respondentii nu considera prioritar sa fie consultati de reprezentatii locali cu privire la deciziile importante. In schimb la nivelul comunitatii de tip 2, respondentii considera foarte important procesul de consultare cu privire la deciziile care le afecteaza viitorul si isi doresc participarea la intalnirile de luare a deciziei.

In ceea ce priveste nevoile exprimate, din raspunsurile respondentilor constatam ca acestea difera in functie de tipul de nevoi clasificate in piramida nevoilor si de tipul de comunitate descrisa mai sus.

Comunitate de tip 2	Comunitate de tip 1
"...sa avem locuri de munca stabile, cu carte de munca, de unde sa stiu ca primesc un salariu ..."	"...sa avem mancare pe masa pentru copii..."

"...sa invatam sa prevenim bolile si sa fim tratati la fel atunci cand mergem la medic..."	"...sa aiba copii mei haine si ce le trebuie pentru scoala..."
"...chiar daca suntem saraci, sa fim si noi vazuti ca oamenii..."	"...sa ne gasim si noi ceva de munca sa punem paine pe masa la copii..."
"...sa nu mai fim discriminati, sa fim tratati egal ca oamenii..."	"...sa nu mai avem atatea probleme ca m-am saturat..."
"... sa nu imi fie rusine ca sunt tigan..."	"...sa ne permitem sa avem un trai cat de cat..."
"...sa oferim un trai mai bun copiilor nostri..."	"...sa invete copii sa citeasca si sa scrie..."
"...copii sa invete mai bine la scoala....."	"...daca se poate, sa primim si noi ajutoare..."

In ceea ce priveste decalajele socio-economice ale membrilor comunitatilor cu romi din judetul Ilfov trebuie sa mentionam faptul ca, in comunitatile incluse in studiu, romii reprezinta un grup format dintr-un numar semnificativ de mare, cu un procent semnificativ de familii vulnerabile, care se lupta zilnic cu problematica saraciei. Conform raspunsurilor lor, in marea majoritate a cazurilor, veniturile obtinute sunt insuficiente pentru a asigura traiul de zi cu zi.

Respondentii care traiesc in saracie prioritizeaza nevoile avand un orizont de proiectie in timp de maxim o zi, axandu-se pe nevoile de supravietuire (hrana, adapost) in detrimentul satisfacerii nevoilor de sanatate, educatie, transport, formare, etc. Romii au un nivel ridicat de dependent financiara, majoritatea veniturilor provenind din diferite forme de asistenta sociala (ajutor social, alocatii,etc), astfel fiind prinsi intr-o capcana a inactivitatii si excluziunii sociale.

Starea de sanatate a romilor este una precara, iar accesul la servicii este unul limitat (lipsa asigurarilor de sanatate, distante mari intre comunitate si cel mai apropiat punct sanitar, lipsa informatiilor privind accesul la servicii, lipsa de informatii privind drepturile si obligatiile privind sanatatea, nivelul redus de cunostinte privind factorii care influenteaza negativ starea de sanatate). Daca analizam datele obtinute constatam, peste 68% dintre respondenti isi apreciaza starea de sanatate ca fiind buna si foarte buna. Acesta situatie ne determina sa afirmam ca, in lipsa unui diagnostic sau a simptomelor unei boli, romii sunt mai optimisti in aprecierea stării de sanatate.

In domeniul ocuparii, lipsa unui loc de munca stabil afecteaza in proportie foarte mare populatia de etnie roma. Principalele cauze care conduc la aceasta situatie sunt: lipsa pregatiri profesionale, lipsa locurilor de munca la nivel local, lipsa oportunitatilor antreprenoriale la nivel local, discriminarea la locul de munca, lipsa programelor de pregatire profesionala si incluziune pe piata fortei de munca. Din raspunsurile primite a rezultat faptul ca exista un interes din partea romilor de a participa la programe de pregatire profesionala si incluziune pe piata fortei de munca insa adaptate nivelului lor de instruire. Una dintre barierele mentionate de respondenti in procesul de incluziune pe piata fortei de munca este lipsa educatiei care sa permita participarea la cursuri de pregatire conform normelor ANC.

Analizand situatia prezentata mai sus, constatam ca populatia de etnie roma din judetul Ilfov nu este suficient pregatita pentru a dezvolta si gestiona scheme de ajutor de minimis care sa contribuie la dezvoltarea structurilor de economie sociala, ca forma de participare pe piata muncii. Lipsa informatii cu privire la modalitatea de functionare a structurilor de economie sociala, lipsa de informare cu privire la modalitatea de obtinere a suportului financiar pentru dezvoltarea structurilor de economie sociala, lipsa programelor de asistenta a persoanelor interesate de dezvoltarea structurilor de economie sociala, lipsa educatiei antreprenoriale precum si teama de esec, sunt principalele probleme care determina o participare scazuta a tinerilor romi la programele si proiectele derulate in acest domeniu de activitate. Daca nu se intervine rapid pentru a schimba paradigma gandirii vis-a-vis de ocuparea tinerilor romi prin structurile de economie sociala, in continuare romii vor fi exclusi de pe piata muncii si vor ingrosa randurile grupurilor defavorizate/vulnerabile.

În contextul în care un procent semnificativ de persoane de etnie romă din mediul rural din județul Ilfov, populație tânără, se confruntă cu fenomenul excluziunii de pe piața muncii din varii motive, înființarea și dezvoltarea structurilor de economie socială este una dintre soluțiile cele mai eficiente în procesul de asigurare a accesului acestora pe piața muncii, oferindu-le astfel șansa membrilor grupului țintă la o viață decentă și la recastigarea dreptului la demnitate socială, deziderat regăsit și în apelul de proiecte PIDS/104/PIDS_P3/OP4/ESO4.1/PIDS_A12 - Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale în mediul rural - Regiunea mai dezvoltată București – Ilfov.

În ceea ce privește locuirea, ca și în alte județele din regiune, în continuare românii trăiesc în comunități izolate, cu situații locative neoficiale, în zone cu puține oportunități de ocupare, în locuințe aglomerate. Distanța față de școală, unități sanitare, autoritatea locală, este de obicei mare, în condiții în care nu există mijloace de transport în comun sau posibilitățile de transport/resursele sunt limitate.

În domeniul locuirii romilor, reprezentatii APL consideră că românii au nevoie de intervenție în domeniul locuirii. Numărul mare de persoane de care locuiesc în spații insuficiente, insalubre, fără camera de baie, în comunități compacte, afectează procesul de dezvoltare armonioasă a copiilor. Liderii romi consideră că sunt situații în care românii și-au construit locuințe improvizate pe terenuri private care sunt în risc de demolare și evacuare. Fără de aceasta problemă, autoritățile locale trebuie să intervină rapid și să identifice soluții de relocare a romilor respectând legislația în vigoare și principiile de drepturile omului.

Inegalitatea șanselor pentru romi începe foarte devreme în viață, printr-un acces inadecvat la educație timpurie în cadrul familiei vulnerabile (minimă socializare în familie privind comportamentul copilului aflat în diferite ipostaze sociale). Familia este supusă unei situații socio-economice precare, ceea ce afectează în mod direct și ireversibil structurarea adecvată a personalității copiilor și procesul de integrare socială primară a acestora.

Lipsa resurselor familiei determină probleme de acces la servicii educaționale pentru copii, având astfel efecte asupra celor două etape de socializare a copilului (familială și educațională), determinând lipsa integrării normative și a celor comunicative, cu efect tardiv asupra integrării funcționale a individului devenit adult (a treia etapă de integrare – rolul de cetățean, soț, părinte).

În ceea ce privește lipsa modelelor din comunitățile cu romi care să contribuie la schimbarea comportamentelor tinerilor romi, problema semnalată de către reprezentatii autorităților județene, trebuie să avem în vedere faptul că procesul de schimbare a comportamentului romilor este un proces lung bazat mai degrabă pe conceptul de incluziune culturală a romilor. Este nevoie de o schimbare de mentalitate intracomunitară bazată pe capacitatea de convingere a liderilor formali și informal ai romilor, bineînțeles cu participarea discretă a autorităților locale.

“Problema romă” nu este o problemă de natură etnică ci, mai degrabă, de natură socio-economică iar rezolvarea trebuie să urmărească vulnerabilitățile la modul individual. Accesul cetățenilor la servicii publice este o condiție obligatorie într-o societate care nu discriminează.

Abordarea problematicei romilor necesită o schimbare de gândire: de la o gândire generală orientată etnic, către o gândire orientată către necesitățile socio-economice ale indivizilor care compun cele două tipuri de comunități. Intervențiile autorităților trebuie să se centreze pe nevoile comunităților vulnerabile (care frecvent sunt comunități mixte din punct de vedere etnic și social).

De apreciat este activitatea Biroului Județean pentru Romi din cadrul Institutiei Prefectului județului Ilfov care acordă o atenție sporită procesului de incluziune socială a cetățenilor de etnie romă din județ. Prin acțiunile relizate, autoritățile locale și județene pot deveni agenții de schimbare care să contribuie pe termen lung la procesul de incluziune socială a romilor.

Pentru perioada următoare, autoritățile locale și județene din Ilfov trebuie să aibă ca prioritate principală dezvoltarea unui plan județean de acțiune, bazat pe principiile incluziunii sociale și egalității de șanse, care să contribuie, pe de o parte procesul de incluziune socială a populației vulnerabile de etnie romă și pe de altă parte, la îmbunătățirea relațiilor de conviețuire inter-etnică în vederea prevenirii situațiilor conflictuale motivate de ură rasială.

4. Recomandari finale

La nivelul localitatilor tinta din mediul rural al judetului Ilfov, in ciuda faptului ca este un judet dezvoltat din punct de vedere al veniturilor si contributiilor locuitorilor, din datele obtinute prin intermediul proiectului de cercetare, rezulta faptul ca este nevoie de schimbarea abordarii cu privire la necesitatea dezvoltarii unor servicii comunitare centrate pe nevoile cetatenilor. Autoritatea locala nu are capacitatea de a raspunde vulnerabilitatilor cetatenilor localitatii si de aceea este nevoie de dezvoltarea unui program de servicii comunitare bazate pe principiul abordarii integrate care sa raspunda nevoilor membrilor localitatii cat si autoritatilor locale. In plus, avand in vedere principiile participarii active la procesul de luare a deciziilor, trebuie dezvoltat un program de pregatire complexa de imputernicire a romilor pentru a deveni un partener active al APL in procesul de dezvoltare comunitara.

Beneficiarii acestui program comunitar trebuie sa fie deopotriva romii si neromii din judetele, pe categorii de varsta (copii si tineri, adulti apti pentru a deveni activi pe piata muncii, adulti aflati in imposibilitatea de a fi activi pe piata muncii si adulti care au depasit varsta participarii pe piata fortei de munca) bazat pe principiul egalitatii de sanse, nediscriminare si abordari integrate.

Analizand situatia prezentata mai sus, constatam ca populatia de etnie roma din judetul Ilfov nu este suficient pregatita pentru a dezvolta si gestiona scheme de ajutor de minimis care sa contribuie la dezvoltarea structurilor de economie sociala, ca forma de participare pe piata muncii.

Lipsa informarii cu privire la modalitatea de functionare a structurilor de economie sociala, lipsa de informare cu privire la modalitatea de obtinere a suportului financiar pentru dezvoltarea structurilor de economie sociala, lipsa programelor de asistenta a persoanelor interesate de dezvoltarea structurilor de economie sociala, lipsa educatiei antreprenoriale precum si teama de esec, sunt principalele probleme care determina o participare scazuta a tinerilor romi la programele si proiectele derulate in acest domeniu de activitate. Daca nu se intervine rapid pentru a schimba paradigma gandirii vis-a-vis de ocuparea tinerilor romi prin structurile de economie sociala, in continuare romii vor fi exclusi de pe piata muncii si vor ingrosa randurile grupurilor defavorizate/vulnerabile.

In contextul in care un procent semnificativ de persoane de etnie roma din mediul rural din judetul Ilfov, populatie tanara, se confrunta cu fenomenul excluziunii de pe piata muncii din varii motive, infiintarea si dezvoltarea structurilor de economie sociala este una dintre solutiile cele mai eficiente in procesul de asigurare a accesul acestora pe piata muncii, oferindu-le astfel sansa membrilor grupului tinta la o viata decenta si la recastigarea dreptului la demnitate sociala, deziderat regasit si in apelul de proiecte PIDS/104/PIDS_P3/OP4/ESO4.1/PIDS_A12 - Sprijin pentru infiintarea de intreprinderi sociale in mediul rural - Regiunea mai dezvoltata Bucuresti – Ilfov.

Recomandari pentru copii si tineri

Domeniul de interventie – Educatie

- realizarea de actiuni de sprijin oferit pentru continuarea educatiei (Reducerea abandonului scolar si a absenteismului) prin pachete integrate - costuri transport si masa, materiale educationale, accesul la servicii medicale si sociale, masuri de preventie, de acompaniere, etc.
- Oranizarea programe tip after school si infiintarea unui centru de zi care sa vina in sprijinul tinerilor si sa ofere consiliere de specialitate.

Domeniul de interventie - Calificare profesionala

- Pentru tinerii care ideplinesc varsta oficiala pentru ocupare, dupa finalizarea studiilor obligatorii, inscriere ulterioara la un curs pentru obtinerea unei calificari;
- Corelarea domeniilor de calificare cu cerinta pietei muncii: plasarea pe piata muncii si sustinerea uceniciei la locul de munca pentru persoanele care nu sunt absolvente de studii superioare;

Recomandari pentru adultii de varsta active pe piata fortei de munca

Domeniul de interventie – Educatie si Servicii sociale si sanatate;

- Oferirea de servicii de consiliere, asistare, in vederea oferirii unui pachet minim social de servicii;
- Oferirea de vouchere pentru beneficiarii de servicii sociale;
- Campanii de informare, educare, constientizare privind alegerea unui stil de viata sanatos;
 - Campanii de informare si constientizare in domeniul combaterii discriminarii adresate atat etnicilor romi cat si neromi(promovarea multiculturalismului);
- Stimularea voluntariatului in randul populatiei localitatii in scopul solutionarii preblemelor cu care se confrunta comunitatea;

Domeniul de interventie - Calificare

- Activitati de consiliere, orientare, formare profesionala;

- Plasarea pe piata muncii si sustinerea uceniciei la locul de munca pentru persoanele care nu sunt absolvente de studii superioare;
- Plasarea pe piata muncii si sustinerea stagiului de practica la locul de munca pentru persoanele care sunt absolvente de studii superioare;

Domeniul de interventie - Asistenta juridica

- Actiuni de reglementare a actelor de proprietate

Domeniul de interventie - Locuire

- Actiuni de reabilitare a locuintelor si legalizarea asigurarii de utilitati

Domeniul de interventie - Antreprenoriat

- Furnizarea serviciilor de consiliere/consultanta, formare profesionala antreprenoariala (asigurarea mentorat)
- Acordarea de micro-granturi pentru infiintarea de firme

Pentru persoanele care au depasit varsta active

Domeniul de interventie – Educatie si Servicii sociale si sanatate;

- Oferirea de servicii de consiliere, asistare, in vederea oferirii unui pachet minim social de servicii;
- Oferirea de vouchere pentru beneficiarii de servicii sociale;
- Campanii de informare, educare, constientizare privind alegerea unui stil de viata sanatos;
- Campanii de informare si constientizare in domeniul combaterii discriminarii adresate atat etnicilor romi cat si neromi(promovarea multiculturalismului);

Domeniul de interventie - Asistenta juridica

- Actiuni de reglementare a actelor de proprietate

Domeniul de interventie - Locuire

- Actiuni de reabilitare a locuintelor si legalizarea asigurarii de utilitati

Combaterea sărăciei și excluziunii sociale necesită o abordare pe tot parcursul vieții. Este, de asemenea, esențială creșterea capacității de evaluare precisă a necesităților la toate nivelurile și coordonarea serviciilor sociale, a serviciilor de ocupare a forței de muncă și a serviciilor de sănătate, pentru a determina angajarea persoanelor care nu lucrează, dar care sunt apte de muncă. Astfel, această abordare a sărăciei și excluziunii sociale se bazează pe conceptul de furnizare de servicii integrate și pe asigurarea faptului că diferitele programe și intervenții sunt armonizate și aliniate de către serviciile locale, atât la nivel de individ, cât și la nivelul comunității.

Centrul Romilor pentru Politici de Sanatate Satipen

Dr. Soc. Daniel Radulescu – Presedinte SASTIPEN